

ALMENNUSKATTALISTARNIR

Einastu londini á okkara leiðum, ið kunngeraskattalistarnar alment, eru Noreg, Svøríki, Ísland og Føroyar. Í Danmark eru tað einans fyrirkur, virki og grunnar, ið standa á almennu skattalistunum. Einans í Noregi verða skattalistarnir lagdir á alnetið.

Í Noregi vóru almennu skattalistarnir fyrstu ferð lagdir út á alnetið í 2001, umframt at teir vóru sendir til allar fjølmiðarnar. Í dag eru skattalistarnir tó einans at finna á heimasíðuni hjá norska skattavaldinum, umframt at strangar reglur eru fyri, hvat fjølmiðlarnir kunnu nýta skattalistarnar til.

ALMENT EFTIRLIT ELLA FORNLEIVD

Skattalistarnir liggja í hesum døgum frammi til alment eftirlit í kommunuskrivstovunum kring landið. Spurningurin er tó, um almennu skattalistarnir tæna sínum endamáli, ella um teir eru ein fornleivd frá farnari tíð

Danjal av Rana

Skattalistin er eitt skjal, ið gevur tær yvirlit yvir, hvussu høga skattskylduga inntøku, ein persónur hevur. Føroyska skattalógin staðfestir, at skattalistarnir skulu liggja frammi til alment eftirlit í ellivu yrkadagar. Føroyar eru eitt av fáu londunum, hetta verður gjørt. Í Íslandi, Svøríki og Finlandi er skipanin meinlík tí føroysku, meðan í Noregi eru skattalistarnir talgildir og atkomiligir á alnetinum, umframt at tú fært kunning um skattskylduga inntøku, ogn og rindaðan skatt.

Sofus Johannesen, fulltrúi á TAKS, sigur, at endamálið við almennu skattalistunum er, at fólk skulu kunna gera vart við, um tey

hava varhuga av, at onkur ikki hevur uppgivið alla sína skattskyldugu inntøku.

Hann greiðir frá, at fyrr varð skattskyldug inntøka, skattað inntøka og rindaði kommunuskatturin upplýstur, men at hetta var broytt við nýggju skattalógini í 1978. Orsøkin til broytingina var, at í gomlu skipanini var møgult hjá óviðkomandi at rokna út, hvussu stórar rentuútreiðslur fólk høvdu, við at samanbera rindaða kommunuskattin við skattskyldugu inntøkuna.

Almennu skattalistarnir er ein siðvenja, ið røkkur heilt langt aftur, líka aftur í 19. øld. Upprunaliga endamálið við at almennu kunngeraskattalistarnar, var at tryggja sær, at øll góvu rætta kunning til skattamyndugleikarnar, og

soleiðis rindaðu rættan skatt. Ein kann samanfata grundgevingarnar fyri almennu skattalistum undir yvirskriftunum hvítur búskapur og fólkaraðislig stýring.

Upprunaliga endamálið við almennu skattalistunum var fyrst og fremst, at ein kundi eftirkanna sínar egnu upplýsingar og tryggja sær, at ein hevði gildið rættan skatt. Almennu skattalistarnir eru ein siðvenja, sum røkkur nógv longri aftur enn sjálvuppgávan, ið nú verður send til hvønn einstakan borgara, ofta meiri ella minni liðug útfyllt.

Í almennu skattalistunum liggur eisini ein kimi til alment eftirlit við hvørjum øðrum. Sum skrivað er í skattalógini, so liggja listarnir frammi til alment eftir-

lit. Við at skattalistarnir eru almennir, er tað jú ein møguleiki at eftirkanna, hvat onnur hava uppgivið í skattskyldugari inntøku. Soleiðis skal hetta virka sum ein avskrekkari fyri at arbeiða svart, við at onnur, ið kenna til tað svarta arbeiði, kunnu avdúka, at uppgivna skattskylduga inntøkan ikki samsvarar við veruligu inntøkuna.

Onkur draga eina samanbering millum almennu skattalistarnar og lógina um alment innlit, og siga, at hetta eru tveir partar av somu alin. Hetta er enn eitt stig á leiðini til eitt gjøgnumskygd samfelag. Hetta er ein møguleiki hjá fólkinum at hava eftirlit við, at landið fær tað, ið landið skal hava, ella við øðrum orðum, at onkur

annar ikki roynir at snýta í skatti. Skattavaldið kann ikki eftirkanna allar skattauppgerðirnar, men við almennu skattalistunum er gjørligt hjá fólki, at gera sær eina meting av, um fólk munnu hava uppgivið rættar upplýsingar til skattamyndugleikarnar. Soleiðis eru almennu skattalistarnir eitt slag av fólkaraðisligari stýring.

Ein lúrarahugburður

Atfinningarnar móti hesi siðvenju eru fleiri. Nøkur vilja vera við, at hetta nørir upp undir ein “lúrarahug-

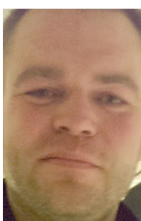
burð,” har fólk liggja og sneyta eftir hvørjum øðrum, í upplýsingum, sum í veruleikanum als ikki viðkoma teimum. Onnur, millum annað lögreglan í Oslo, vilja vera við, at skattalistarnir geva brotsmonnum møguleikan at eyðmerkja teirra næstu innbrotsoffur.

Við tað, at skattaútrokningin í dag í stóran mun verður gjørd av tí almenna, grundað á kunning, sum tað almenna sjálvt heintar frá ymiskum stovnum, kunnu spurnartekin setast við, um almennir skattalistar yvirhøvur tæna sínum uppruna-

Hans Gudmundsen, Sandavágur

Hans Gudmundsen er ikki heilt við upp á, at skattalistarnir eru almennir. - Eg haldi, at fíggjarliga støðan hjá fólki er nokk so privat, sigur hann. Hann væntar, at tað er vandi fyri, at kunningin verður brúkt í móti tær, og at hon elvir til størri misnøgd og øvund millum fólk. Hann heldur ikki, at tað er nakað veruligt element av fólkaraðisligari stýring í tí, at hava almennar skattalistar. - Um teir absolutt skulu liggja frammi, so hevði ein vika verið nokk, sigur Hans Gudmundsen.

Hannis Thomsen, Syðrugøta

Hannis Thomsen sigur, at av tí at hetta hevur verið vanligt í Føroyum í langa tíð, er ongin orsök at broyta upp á tað. - Hvi skulu teir ikki vera almennir, spyr hann. Hann sigur tó, at hann ikki sjálvur hevur nakran áhuga í, at kanna hvat grannin, landsins politikkarar ella onnur hava forvunnið og gildið í skatti. - Eg veit, hvat eg sjálvur gjaldi, og tað er tað, mær tørvar at vita, sigur Hannis Thomsen.